

سیناریۆکانی دانوستاندنه ئهتۆمییه کهی ئییران و کاریگه رییه کانی له سه ر په یوه ندییه کانی تاران له گه ل هه ولیر و به غدا

02-02-2022

نووسه ره کان

ناوه ندی لیکۆلینه وهی رووداو

دانوستاندەنەكانى بەرنامە ئەتۆمىيەكەي ئىران، بىوچان بەلام بە ئەسپايى و خىرايى زۆر كەم بەردەوامن. وىراي ئەمە، ھېشتا ھىواي گەيشتن بە رېككەوتن لە ئەگەرى رېككەوتن بە ھېزترە. لەم نووسراوھەدا كاردانەوھەكانى چوار سىنارىيۆي گرىمانەيى دۆسىيەي ئەتۆمىي ئىران لەسەر پەيوەندىي نىوان كۆمارى ئىسلامىي ئىران لە گەل دەولەتى عىراق و حكومەتى ھەرىمى كوردستانى عىراق لىك دەدەينەوھ.

چوار سىنارىيۆي بەرنامەي ئەتۆمىي ئىران

سەبارەت بە ئاكامى كۆتايى دانوستاندەنەكانى نىوان ئىران و ھىزە جىھانىيەكان ئىران چەندىن سىنارىيۆي جىاواز پېشبينى كراون:

۱- رېككەوتن: باشتىن بىزاردە كە ھەم لە تاران و ھەم لە واشنتن و پايتەختى زۆربەي و ئاتانى ئەورووپايى پېشوازي لى بىكرىت، كراكردەوھ و ھەگەرخستەوھى تەواوھتى رېككەوتنە ئەتۆمىيەكەي. ئەوھش بە گەرانەوھى وىلايەتە يەگىرتووھەكانى ئەمىرىكا بۆ رېككەوتنەكە و جىيەجىكردى بە لىنەكان لە لايەن ئىرانەوھ دەكرىت. بەلام ئەم پەرسە لە گەل كۆمەلىك ئالۆزىي فرەچەشندا دەستەوھەخەيە. لە لايەكەوھ ئەمىرىكا دەيەوئىت بېجگە لە بەرنامەي ئەتۆمىي، سەبارەت بە ھىزى مووشەكى و سىياسەتى ناوچەي ئىرانىش دانوستاندن بىكات و لە لايەكى دىكەشەوھ ئىران وىراي دژايەتىكردى داواكارىيەكانى ئەمىرىكا، داواي ھەگرىتى گەرنەنتى دەكات بەو مەرجەي كە دەولەتى داھاتووي ئەمىرىكا لە رېككەوتنەكە دەرئەچىتەوھ. ھەك ئەوھ كارەي كە دۇنالد ترامپ لە گەل رېككەوتنەكەي ئۆباما لە گەل ئىران ئەنجامى داوو. ئەم داواكارىيە قورس و فرەلايەنە بوونەتە ھۆي ئالۆزىي و ناخىرايى رەوتى دانوستاندەنەكان.

۲- رېككەوتنى كاتى: لە سەرەبەندى سەردانى ئىبراھىم رەيسى بۆ مۆسكۆ، ئەم پېشنىارە لە لايەن فىلادىمىر پووتىن بە ئىران دراوھ تاوھكوو لە كاتىكدا كە ئەگەرى گەيشتن بە رېككەوتنى كۆتايى دژوار و كەمە، لە رىگايەكى كورترتەوھ، لانىكەم رېككەوتنىكى كاتى دەستەبەر بىكرىت. ھېشتا بەرپىرسانى بالاي كۆمارى ئىسلامىي ئىران دژى رېككەوتنىكى لەوچۆرەن.

۳- نە رېككەوتن، نە شكست: سىنارىيۆي سىھەم لە لايەن ستراتىژىستە ئەمىرىكايى ئەورووپايەكانەوھ گەئالە كراوھ؛ بەو پىيە كاتىك لايەنەكان دەرئەتەي گەيشتن بە رېككەوتنىان نىيە، كاتى دانوستاندەنەكان لانىكەم بۆ ماوھەكى كاتى ۲-۳ سالىە درىژ بىكرىتەوھ و بى واژۆكردى ھىچ بەلگە و دەقى رېككەوتنىك، لايەنەكان بەشىك لە بەلنىەكانى لايەنى بەرانبەر جىيەجى بگەن، ھەك: چاوپۆشىي ئەمىرىكا لە گەمارۆي كرىنى نەوتى ئىران و ئازادكردى ھەندى؛ لە پارە بلۆك كراوھەكانى ئىران و لە لايەنى دىكەشەوھ، پىدانى مۆلەتى پشكىن بە چاودىرانى ئازانسى نىونەتەوھىي رېكخراوى وزەي ئەتۆمى لە لايەن ئىرانەوھ.

۴- شكستى دانوستاندەنەكان: كۆتا سىنارىيۆش بە واتاي سەرنەكەوتن و شكستى كۆتايى دانوستاندەنەكانە. ئەم ئەگەرە، دەرھاوئىشتەي نەگونجانى ئىران و ئەمىرىكا ھەك لايەنە سەرەكىيەكانە، ھەرەوھە دەرئەنجامى ھەولنى ناتەواوى روسىيا و ئاتانى ئەورووپىيە بۆ دروستكردى گوشارى پىويست لە سەر ئىران و ئەمىرىكا. ئەم دۆخە لە ئاكامدا دەبىتە ھۆي گەرانەوھى دۆسىيەي ئەتۆمى ئىران بۆ ئەنجومەنى ئاسايش و بەندى ھەوتەمى جارنامەي نەتەوھ يەگىرتووھەكان؛ بابەتتىك كە ئىران بە توندى ھەولنى خۇپارىزىي لى دەدات!

كارىگەرىي چوار سىنارىيۆي بەرنامەي سەر پەيوەندىيەكانى تاران لە گەل ھەولئىر و بەغدادا

ھەر بەك لە سىنارىيۆكانى سەرەوھە كارىگەرىي راستەوخۆي لە سەر پەيوەندىيە دەرەكىيەكانى ئىران لە گەل و ئاتان و لايەنە جىاوازەكان، لەوانەش عىراق و حكومەتى ھەرىمى كوردستان دەبىت.

لە سىنارىيۆي رېككەوتندا، يەكىك لە سەرەتايىتەين دەرھاوئىشتەكان لە پەيوەندىي دوو لايەنەدا، داكشانى كىشە و گەمارۆ و بەرەستە ئىدارى و بانكىيەكانە بە مەبەستى پەرەپىدانى پەيوەندىيە ئابورىيە دوو لايەنەيەكان. ئەمەش بابەتتىكە كە بەرپىرسانى كۆمارى ئىسلامى ئىران پىداگرى لەسەر دەكەن. ھاوكات لە روانگەي سىياسى و پىگەي دىپلۆماتىك و ئاسايشەوھ قورسايى ناوچەي ئىران بەرز دەكاتەوھ و

ئەم بابەتە كاريگەرى راستەوخۆي لە سەر پەيوەنديە سياسىيەكانى تاران لە بەغدا و ھەريمى كوردستان دەبىت. لە سيناريۆي ريئەكتىوتنى كاتيدا، كرانهوي ئابوورى لە ئەولەويياتى زۆربەي بەرپرسانى تاراندەبىت و لەم دەرفەتەش بۆ ھەرگرتنى قەرز و پارەكانيان لە بەغدا و ھەروەھا بەرزكردنەوي ئاستى پەيوەنديى ئابوورى و تەنانت و ھەرهينان لە ھەريمى كوردستان كەلك و ھەردەگرن. بەلام لە ئەگەرى روودانى سيناريۆي سنيەم و چوارەمدا، پەيوەنديى لايەنەكان بە پيى دۆخى ھەنووكەي، گۆرانكارىيەكى و ھا بە خۆيەوي نابينىت. لەم حالەتەدا لە بەر قوولبوونەوي كيشە و گوشارە سياسى و ئابوورىيەكانى سەر ئيران، دابەزىنى ئاستى دەستپويشتوووي و كاريگەرىي ئيران لە عىراقدا، كە لە ھەلبىزاردنى پەرلەمانىي ١٢٠٢١ خۆي دەرخست، زياتر دەبىت. ھاوكات دۆخى سياسى ناوچەكە، لەوانەش عىراق و ھەريمى كوردستانيش زىدەتر ئاسايشى دەبىت.